

KOLLÉGÁK KÉRDEZTÉK

Gyógyszerészet 52. 663-669. 2008.

Tafedim – gyógytea, vagy csodaszer?

Dr. Szendrei Kálmán és dr. Vasas Andrea

Ma a mesés történetek és csodával határos gyógyulások korát éljük. A high-tech medicina idején nem a gyógyszereknek keltenek a laikusok és a média csodával határos hírnevet, mint a penicillin felfedezése után, hanem a gyógynövényeknek és más természetgyógyászati eszközöknek. Újra divat (és jövedelmező üzlet) lett felfedezni távoli világok gyógyító gyakorlatát, nemcsak a kínait és indiait, hanem a latin-amerikaiakat, sőt az afrikait is. Afrikai füvesemberek, falusi gyógyítók, indián törzsek varázslóinak gyógyító gyakorlatában alkalmazott füveket „fedeznek fel” etnobotanikusok, etnofarmakológusok, egyszerű botanikusok, vagy csak a globalizált életstílus révén odakerült európaiak: műszaki, tudományos segélyszervezetek dolgozói, tanárok, ritkábban egészségügyi szakemberek. Felfedezik ezekben a gyógynövényekben a „természet ajándékát”, amely „nem csodaszer, de csodával határos dolgokat képes művelni”, és elhozzák hozzánk, hogy gazdagítsák a „szegényes” európai gyógynövénykincset. Tulajdonképpen beszélhetnénk a felfedezések (és a lehetőségek) újabb koráról akkor, ha ezeknek a gyógynövényeknek a beillesztését az európai értékek közé a szakszerűség, és nem az üzleti szellem irányítaná. Erre is vannak szép példák, azonban ma túl gyakoriak a szabálytalanságokkal kísért esetek. Az elfogadtatást segítik azok a valós és kiszínezett történetek, amelyek segítségével a messziről, egzotikus országokból hozott növények a két kontinens közötti úton váratlan, de már szinte megszokott átváltozáson mennek át. A helyi lakosság, a falusi varázslók által egy meghatározott szociális, kulturális, egészséggondozási környezetben X célra (betegségre) alkalmazott növényt Európában Y célra (is) alkalmasnak deklarálják, és javasolják használni. Ez a szokatlan „felfedezési” folyamat azonban több ponton is szakszerűtlen, hiányos:

- Professzionális ismeretek és infrastruktúra hiányában nagyon gyakoriak a botanikai (taxonómiai) pontatlanságok; nehezen garantálható a begyűjtött és Európába érkező gyógynövény-nyersanyag botanikai azonossága a lokálisan alkalmazott növényvel; még problematikusabb az egyenletes, reprodukálható minőségű nyersanyag biztosítása.
- Nyelvi, fogalmi és technikai okokból ellenőrizhetetlen és legtöbbször pontatlan azoknak a betegségeknek a diagnózisa, amelyekre a helyi lakosság ezeket a növényeket alkalmazza. A tudományos etnobotanika óva int a leegyszerűsítő, szakszerűtlen megközelítéstől.

– Az így behozott növények gyógyászati alkalmazása Európában a származási területek helyi tapasztalataiból, esetleg néhány „csodával határos” esetből indul ki, hiányoznak az alkalmazhatóságot igazoló tudományos bizonyítékok.

Jelenleg számtalan ilyen gyógynövény kerül át Európába, ezt a mostani liberalizált kereskedelmi viszonyok segítik. Érthető, hogy a behozatalban, helyi promócióban érdekelt cégek igyekeznek az európai szabályozás kiskapuit felhasználni a gyógyszerekre érvényes jogi szabályozás megkerülésére.

Nem lehet azonban azt állítani, hogy ennek a gyógynövény „cunaminak” csak árnyoldalai vannak. Az utóbbi 1-2 évtized során kontinensünkre behozott sokféle új gyógynövény egy része mára már felvételt nyert a gyógyszerkönyvekbe, mások ezután fogják gazdagítani az európai gyógyszerkincset. Ezek a drogok azonban gondos bizottsági értékelésen (E-Kommission, ESCOP, WHO) jutottak túl, készítményeik pedig meg kellett feleljenek a minősítési és gyógyszer-regisztrációs feltételeknek.

A kérdés

Gyógyszerész kollégák felvilágosítást kértek tőlünk a gyógyhatású készítményként OGYI forgalmazási engedéllyel rendelkező (eng. szám: OGYI-580/95) Tafedim filteres teával kapcsolatban. Azt tapasztalják, hogy a televízióban és nyomtatott médiában (gyógyszerészeti magazinokban is!) a kilencvenes évek óta gyakran javasolják/sugallják a teát olyan alkalmazásokra (antibakteriális, antivirális, fájdalomcsillapító, daganat-visszaféltető stb.), amelyek nem szerepelnek a termékről közölt hivatalos tájékoztatókban (Pharmindex adatbázisok, a termékhez csatolt beteg tájékoztatók). Tudni szeretnék, hogy ezeknek az ajánlásoknak van-e dokumentált, a hatóság által is elfogadott alapja, mennyiben fogadhatók el és közvetíthetők az érdeklődő betegek felé a gyógyszeresztári munkában.

A válasz

A Tafedim (korábban Afedim) filteres teát alkotó gyógynövényt Tamás Eszter erdélyi származású vegyész saját elmondása szerint 1980-ban ismerte meg Afrikában (Kongó), ahol misszionárius apácák taná-

1. ábra: *Euphorbia hirta* L.
(= *Chamaesyce hirta* Millsp.) virágzó hajtás

csára kezdte saját problémáinak (gyomor- és hasfájás) kezelésére alkalmazni [1]. A pár napos kúra annyira sikeresnek bizonyult, hogy már ebben az évben ajánlani kezdte ismerőseinek is. Elsőként rögtön egy korábban melldaganattal kezelt barátnőjének (aki attól félt, hogy a daganat kiújult) a következő szavakkal: „Nekem használt, ártani neked sem fog.” A hölgyről később megtudhatjuk: „hazament, és kiderült, nincs semmi baja. Lehet nem is volt...”. Még ugyanabban az évben egy másik barátnő „miómája miatt itta a növény forrázatát és a zöld dió nagyságú miómája el is tűnt”, valamint egy két és fél éves agydaganatos gyermek is fogyasztotta, akinél „úgy hatott, mint egy csoda”. Négy évvel később tovább mélyül a növénybe vetett hite, amikor egy műtétet követően megtudja, hogy „volt egy, a méhemnél is nagyobb, elhalt petefészkek-daganatom”. Az 1990-es évek elején kezdi el itthon a gyártási és forgalmazási engedélyek beszerzését és a tea egyre szélesebb körű és egyre univerzálisabb szerként történő promócióját. Ez a terjesztés (hasonlóan a korábban tárgyalt CoD teához) jelentős mértékben személy-centrikus, mondhatni egyszemélyes. *Tamás Eszter*, akiről nem árt hangsúlyozni, hogy nem egészség-

ügyi, hanem vegyész végzettséggel rendelkezik, rendszeres TV-beszélgetésekben, korábban vidéki napilapoknak, majd magazinoknak adott interjúkban és reklámhirdetésekből ecseteli a növény („Afrika kamillája” majd „Zanzibár kamillája”) és a tea, valamint az Afedim/Tafedim néven forgalmazott gél és zselé jótéményeit.¹

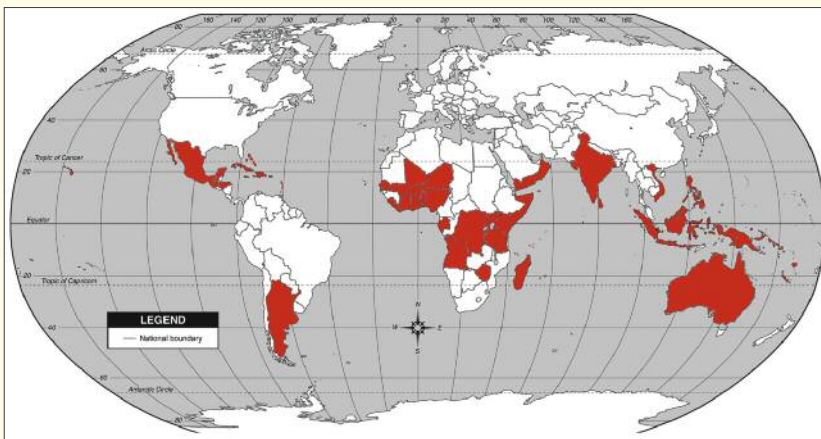
A növény

Az *Euphorbia hirta* L., szinonim néven *E. pilulifera* L., *Chamaesyce hirta* (L.) Millsp. szőrös törpekutyatej a trópusi, szubtrópusi éghajlatú területeken sok országban vadon előforduló, a kutyatejfélékhez (Euphorbiaceae) tartozó faj. Elsősorban Afrika és Ázsia országaiban, valamint Közép-Amerikában és Ausztráliában gyakori egyéves, lágyszárú, 20-30 cm termetű gyomnövény (1. és 2. ábra) [2].

Népgyógyászati alkalmazás

Az *E. hirta*-t az előfordulási területeken Ázsiában, Ausztráliában és főleg Afrika országaiban alkalmazza a lakosság nagyon változatos célokra. Ezek közül kiemelkednek a gyomor-bélrendszeri panaszokra (hasmenés, dizentéria, bélparazitózis) történő, a légzőszervi (aszma, bronchitis, szénanátha) és különböző külsőleges (pl. gyulladt szem kezelésére) alkalmazások. Egy francia és afrikai együttműködésben készült monográfia részletesen felsorolja a növény rendkívül sokféle lokális elnevezését és alkalmazásait [2]. Az összefoglalóból valóban egy afrikai kamilla képe rajzolódik ki, annyira ismert a növény és annyira általánosnak tekinthetők a népies alkalmazásai. Ez tulajdonképpen nem meglepő, hiszen a gyenge egészségügyi és gyógyszerellátással rendelkező országokban (Ázsia, Afrika) ezek a kórképek jelentik a leggyakoribb banális panaszokat és mindenütt nagyon sok gyógynövényt alkalmaznak a kezelésükre. Feljegyezték a növény vizes

kivonatának (tea) hipotenzív, lázcsillapító, gyulladáscsökkentő hatását és jó nyugtatószernek, fájdalomcsillapítónak tartják az afrikai és ázsiai hagyományos orvoslásban. Mindenütt dominál a tea fogyasztása, de más formákban (borogatások, öblítők, lemosók) is használják változatos célokra. A növény présnedvét Malajziában

2. ábra: A növény fő természetes előfordulási területei

¹ Az eredetileg Afedim néven forgalmazott tea esetében a Magyar Szabadalmi Hivatal névváltoztatásra szólította fel a forgalmazó céget, a Tamag Bt.-t; így lett az Afedimből Tafedim.

daganatok kezelésére, szemölcsök eltávolítására is alkalmazzák (**4. ábra**). *Lanthers* és munkatársai szerint a hajtásdrogot Európába és az Egyesült Államokba is bevitték a múlt század elején, de hamarosan feledésbe merült a használata [2].

Nem árt megjegyezni, hogy az *Euphorbia* nemzetség nagyszámú faja között nincsenek említést érdemlő gyógyászati alkalmazásúak. Ennek valószínű okai között a ragadós, gyakran csípős, szemet, nyálkahártyát irritáló, egyes esetekben hashajtó hatású tejnedvet, illetve a kutyatej fajok által szintetizált/felhalmozott diterpén észtereket jelölhetjük meg [3]. Ebben az értelemben az *E. hirta* az egyetlen gyógyászatilag fontos faj, viszont az *Euphorbia* fajoknál nagyon gyakori irritáló tulajdonság óvatosságra int.

Tartalomanyagok – hatóanyagok?

Nyilván fogalmi tisztázatlanság eredménye az, hogy a terjesztést szolgáló reklámbeszélgésekben a gyártó ismételten a növény „hatóanyag-gazdagság”-áról beszél és ezzel magyarázza a szerteágazó nagyszerű hatásokat, terápiás eredményeket. Az általa említett „hatóanyag-gazdagság” bizonyítékai eddig rejtve maradtak, mert szemben a sokrétű tradicionális alkalmazásokkal és ismertséggel, meglehetősen kevés szakmailag korrekt adat áll rendelkezésre az irodalomban a növény tartalomanyagaival, fitokémiájával kapcsolatban. (Egy gyógynövény esetében természetesen nem zárható ki az, hogy a valódi és „jelentős, sokrétű hatású” anyagok még felfedezésre várnak.) A tény azonban az, hogy a növény föld feletti részeiből (herba) ezideig le-

írt és kémiaiag/szerkezetileg jellemzett vegyületek többsége polifenol jellegű anyag. Ez összhangban van a leggyakoribb (gastrointesztinális, külsőleges) tradicionális alkalmazásokkal. A növényre jellemző cserzőanyagszerű polifenolok mellett sok, más növényből már ismert flavonoidot, egyszerű fenolkarbonsavat, egy kumarin származékot és ismert triterpéneket mutattak ki [2]. Említést érdemelnek az Euphorbiaceae családban általános forbol származékok: 12-deoxiforbol-, 12-deoxi-4-hidroxi-forbol-észterek, reziniferol- és ingenol származékok [3]. Ezek jelenlétére és szerepére vonatkozóan a drog hatásaiban ezidő szerint csak nem megerősített kémiai vizsgálatok és azokra alapozott feltevések vannak (pl. analgetikus és gyulladásgátló hatás), szerepük a drog alkalmazásában egyértelmű bizonyítást igényel.

Farmakológiai és klinikai vizsgálatok

In vitro és *in vivo* (állat) kísérleteket egyszerű (vizes, metanolos/etanolos, diklórmétanos) kivonatokkal és egyes izolált vegyületekkel végeztek a növény tradicionális alkalmazásainak értelmezésére, a feltételezhető hatásmechanizmusok tisztázására. Ezeket az **I. táblázatban** soroltuk fel.

A legtöbb farmakológiai vizsgálatot vizes extraktumokkal (tea, liofilizált vizes kivonat), egyes esetekben metanolos, etanolos, butanolos, éteres kivonatokkal végezték. Az eredményekből megállapítható, hogy rendszerint elég magas kivonat mennyiségek (20-700 mg/kg) voltak szükségesek a jól mérhető (fájdalomcsökkentő, gyulladásgátló, lázcsillapító, antimikrobiális, antidiarrhoeás) hatásokhoz.

I. táblázat

Euphorbia hirta kivonatokkal és izolált tartalomanyagokkal végzett *in vitro* és *in vivo* farmakológiai vizsgálatok

Hatás	Kivonat, vegyület	<i>in vitro</i>	<i>in vivo</i>	Irod.
hasmenés elleni	vizes kivonat, kvercitrin		+	4-6, 8
dizentéria ellenes	etanolos kivonat	+		7
antimikrobiális	metanolos és etanolos kivonat	+		8-14
antimaláriás	etanolos és diklórmétanos kivonat flavonoidok (afzelin, kvercitrin, miricitrin), etanolos és diklórmétanos kivonat	+	+	15-17
görcsoldó	kivonat	+		8, 14
öpioidszerű fájdalomcsillapító, lázcsillapító, gyulladáscsökkentő	vizes kivonat		+	18, 19
diuretikus	vizes és etanolos kivonat		+	20
ACE gátló	metanolos kivonat		+	21
nyugtató, szorongásoldó	vizes kivonat		+	22, 23
anti-allergén, anti-anafilaktikus	etanolos kivonat		+	24, 25

3. ábra: Az Afedim/Tafedim tea gyógyszerértékesítési forgalmi adatai 2003-2008 között (IMS adatok)
A 2008. évi adatok az I–III. negyedév tényezőszámai alapján extrapolált értékek.

A többnyire pozitív eredmények mellett meg kell említeni azt is, hogy egy vizsgálat során hím patkányok reproduktív szerveinek elváltozását tapasztalták az *E. hirta* vizes kivonatának 14 napig tartó adagolását követően [26].

Mint említettük, a vizsgált hatásokért felelős vegyületeket csak nagyon kevés esetben tisztázták; inkább csak feltevésszerű utalások találhatók az észlelt/mért hatást kiváltó tartalomanyagokra (α - és β -amirin, kvercitrin, szkopoletin, galluszsav, β -szitoszterin glükozid) vonatkozóan. Egyes forbólzármazékok részvétele az ópíoidszerű fájdalomcsillapító hatásban feltételezhető. A miricetin, izokvercitrin és klorogénsav reaktív szabadgyökfogó illetve lipidperoxidációt gátló hatását pedig állatkísérletes eredmények bizonyítják. Az **I. táblázatban** felsorolt vizsgálatok eredményei ezeket az alkalmazásokat többnyire alátámasztják.

Több alkalommal vizsgálták a hajtásdrog különböző kivonatainak, elsősorban a vizes tea akut, szubkrónikus és krónikus toxicitását. Egybehangzó megállapítás az, hogy még grammos dózisokban (per kg) sem mutat kifejezett toxikus tüneteket és a vizes kivonat nem mutagén. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg a fentebb említett, *E. hirta*-ban talált forbol-észterekről és rokon anyagokról, amelyek számos képviselője szem- és nyálkahártya-irritáló tulajdonságú. Az még fontosabb a hajtásdrog ajánlott alkalmazásai szempontjából, hogy egyes forbol-észterek kifejezett tumorpromoter (tehát tumorserkentő) tulajdonságúak [3]!

A tea alkalmazhatóságának megítélésében fontos az, hogy a tudományos szakirodalomban eddig egyetlen komoly humán klinikai, vagy esettanulmányt sem közöltek. A drog (a növény herbája) nem szerepel

a gyógynövényeket értékelő európai bizottságok (E-Kommission, ESCOP, WHO) által terápiás célra ajánlott drogok között.

A növény és készítményeinek hazai forgalmazása, ajánlásai

Az Afedim tea forgalmazását 1995-ben engedélyezte az OGYI (engedély szám: OGYI-580/95.) „enyhe lefolyású gyomor- bélrendszeri panaszokra, így enyhe hasmenés, gyomorfájás, gyomor- és bélgörcs esetén”. Valószínűsíthető, hogy a hatóság (OGYI) az afrikai népi tapasztalatok alapján engedélyezte a szert. Erre az alkalmazásra, amennyiben ennek határait nem lépik túl, talán nem is lennének szükségesek kiterjedtebb humán vizsgálatok, azonban mint látni fogjuk, a múltban sem és jelenleg sem ez a tényleges helyzet a szer forgalmazásában. A teán kívül később forgalomba került az Afedim balzsam és gél is kozmetikai terméként. A szer forgalmazása Romániára (Erdély) is kiterjed. A növényi nyersanyagot a hírek szerint a Tamag cég Zanzibárból szerzi be.

A teát a Tamag cég gyártja és a gyógyszerárak felé több elosztón keresztül teríti. Forgalmazzák a gyógyszerárakon kívül is. A termék gyógyszerértékesítési forgalma 2003-2008 között, egy megtorpanást követően (amely feltehetően a szabadalmi hivatali eljárással és névváltoztatással volt összefüggésben), ma az intenzív promóció jótékony hatására ismét növekszik (**3. ábra**).

A piacon a terméknek számos „versenytársa” van, amelyeket ugyanolyan alkalmazásokra (univerzális rákgyógyító, visszafejlesztő stb.), hasonló módon,

komoly erőfeszítésekkel reklámoznak [27]. Azonban fontos különbségek is vannak ezen termékek és terjesztésük között.

Tamás Eszter a www.tafedim.hu honlapon 13 gyógyulási esetről számol be, amelyek szerint a tea fogyasztásához köthetők. Ezek között egy olyan sem található, amely megfelelné az OGYI által elfogadott indikációknak. Jellemző módon a TV-interjúkban sem hallunk sem az engedélyezett alkalmazásról, sem az ahhoz kapcsolódó „kedvező tapasztalatok”-ról, „csodás gyógyulások”-ról. Arról, hogy a betegek más szereket, gyógyszereket szedtek-e, szintén nem számol be. A tea különféle hirdetéseiben az alkalmazások nyílt vagy burkolt kiterjesztését figyelhetjük meg: a terméket gasztrointesztinális panaszokra engedélyezték, de kezdettől fogva tumorelleses szerként, majd egyre több fontos területre (prosztata-bántalmak, különféle nőgyógyászati panaszok, magas vérnyomás, légzőszervi bántalmak, gyulladás- és fájdalomcsillapítás, mozgásszervi panaszok) is ajánlják (pl. „A bőrrákgyanús bőrfelületi kinövéseket a növényi kivonat elsorvasztja, majd lehull.”). Napilapokban megjelent korábbi hírek szerint, ismét a készítmény forgalmazójával folytatott interjúra hivatkozva, növekvő adagolással más és más hatás érhető el: 2 g gyomor- és bélpanaszok, hasmenés (ez a betegtájékoztatóban szereplő indikáció), ezenkívül influenza, vizelethajtás, klimax, magas vérnyomás, cukorbetegség, pajzsmirigy- és idegrendszeri problémák tüneteinek csillapítására, megszüntetésére; 4 g már daganatos betegségek kiegészítő kezelésére (influenza, vizelethajtás, klimax, magas vérnyomás, cukorbetegség, pajzsmirigy- és idegrendszeri problémák tüneteinek csillapítására, megszüntetésére); 6 g pedig csonttrák, gégerák, áttétes rák kiegészítő kezelésére javasolt [28-30].

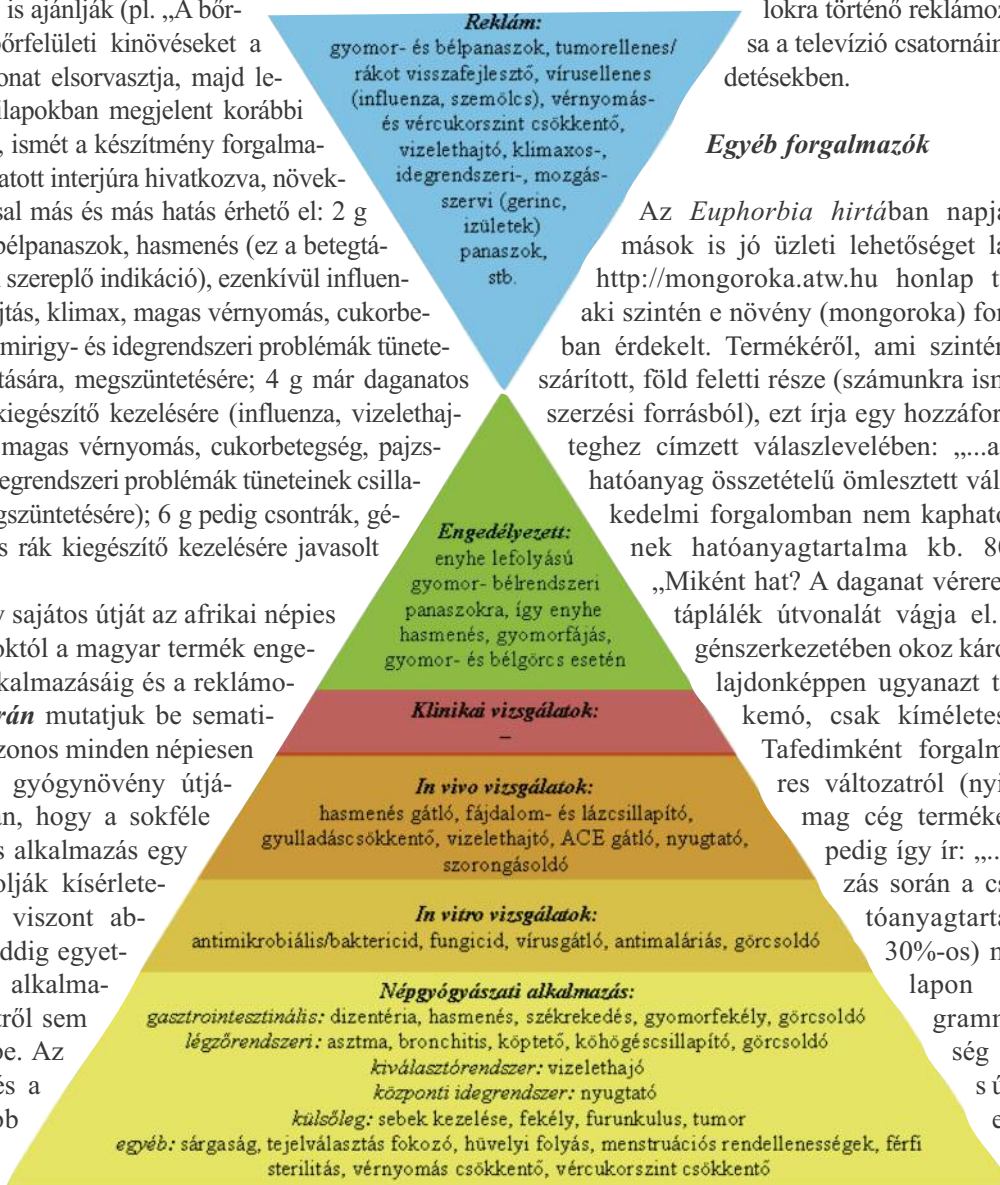
A növény sajátos útját az afrikai népies alkalmazásoktól a magyar termék engedélyezett alkalmazásáig és a reklámokig a **4. ábrán** mutatjuk be sematikus formában. Ez azonos minden népiesen alkalmazott gyógynövény útjával annyiban, hogy a sokféle tradicionális alkalmazás egy részét igazolják kísérletek. Eltérő viszont abban, hogy eddig egyetlen humán alkalmazási kísérletről sem számoltak be. Az engedélyezés a legfontosabb tradicionális alkal-

mazásra történt, azonban a szer terjesztése, reklámozása ezt semmibe véve egyre több terápiás területre terjed ki.

Ezek a hirdetések felkeltették a hatóságok érdeklődését is. Az idei évben az OGYI gyógyszerreklám-felügyeleti határozata értelmében a Gyógyhír Magazinban megjelent cikk „A daganatos betegek napi 4-6 g szárított növény forrázatával elérhetik, hogy a daganat betokosodik és elhal, eltűnik, vagy el kell távolítani, de az operáció rizikófaktorai számottevően csökkennek” szövegrésze, valamint a www.tafedim.hu honlapon a Tafedim tea gyógyhatású készítmény reklámjai jogszabálysértők. Indoklasként megemlítik, hogy a reklám nem tartalmazhat olyan utalást, amely az orvosi vizsgálat, kezelés vagy műtéti beavatkozás szükségességére vagy mellőzhetőségére hivatkozik, vagy annak képzetét kelti. Tapasztalataink szerint lehet, hogy valamivel óvatosabb fogalmazásban, de a mai napig folyik a tea hasonló célokra történő reklámozása, ajánlása a televízió csatornáin és más hirdetésekben.

Egyéb forgalmazók

Az *Euphorbia* hirdetésben napjainkra már mások is jó üzleti lehetőséget látnak, pl. a <http://mongoroka.atw.hu> honlap tulajdonosa, aki szintén a növény (mongoroka) forgalmazásában érdekelt. Termékéről, ami szintén a növény szárított, föld feletti része (számunkra ismeretlen beszerzési forrásból), ezt írja egy hozzáfutó rákbeteghez címzett válaszelevelében: „...a maximális hatóanyag összetételű ömlesztett változat kereskedelmi forgalomban nem kapható; ..., melynek hatóanyagtartalma kb. 80-90%-os”. „Miként hat? A daganat vérereken történő táplálék útját vágja el. A daganat génszerkezetében okoz károsodást. Tulajdonképpen ugyanazt teszi mint a kemó, csak kíméletesebben.” A Tafedimként forgalmazott filteres változatról (nyilván a Tamag cég termékére gondol) pedig így ír: „...a feldolgozás során a csökkent hatóanyagtartalom (kb. 30%-os) miatt a honlapon olvasott gramm mennyiség duplájával, s ú l y o s a b b esetben a h á r o m - szorosá-

4. ábra: Az *E. hirta* útja Zanzibártól a magyar gyógyhatású termékek és a reklámajánlásokig

val kell a napi filtereket kiszámolni. Tea készítésénél tanácsos a filter papírt is eltávolítani, hogy legalább a papír alkotórészei kioldódva ne kerüljenek be a szervezetbe.” A Tamás Eszter-féle korábbi alkalmazási javaslatokhoz hasonlóan daganatos megbetegedésben történő adagolására is találhatunk javaslatokat a honlapon: „1-3 g a panaszok végleges megszűnéséig folyamatosan, 4-6 g a teljes negatív állapot eléréséig, ezután megelőzési programban napi 1 g az élet végéig, 8 g a türelmi idő alatt, ami legalább 3 hónap, eredmény mérhető, a negatív állapot eléréséig, majd ezt követően pedig napi 1 g-mal megelőzés céljából az élet végéig”.

Az érdeklődők rendelkezésére áll ezen kívül a monogoroka kenőcs, amely „a bőrfelület mindenféle betegségek kezelésére alkalmazható”, pl. „rovarcsípések, sebek, égési sebek, fekélyek, ekcéma, aranyér, gyulladásos bőrfelület, karcinóma, melanóma, szemölcsök.” És nem utolsósorban az öregedési folyamatok késleltetésére is alkalmas. Az azonban nem derül ki, hogy az általa forgalmazott növénydrog, illetve kenőcs honnan származik és rendelkezik-e egyáltalán bármiféle forgalomba hozatali engedéllyel.

Ezekon kívül egészen a közelmúltig forgalomban volt egy Tapedim olaj elnevezésű, MLM rendszerben forgalmazott készítmény a FitoMed cég termékei között ajánlás nélkül.

Összegzés

1. Azt mondhatjuk, hogy a Tapedim tea esetében Magyarországon eléggé tipikus, de mégis egyedi gyógyhatású termék-forgalmazási esettel állunk szemben: a növényt távoli régióból hozták be, szimpatikus népies imázst alakítottak ki neki, és saját, eseti tapasztalatok alapján szinte csodatevő képességekkel, terápiás tulajdonságokkal ruházták fel, beleértve a rosszindulatú daganatok gyógyítását. Mindez az engedélyezéssel párhuzamosan (megelőzően?) folyt a legintenzívebben, s visszafogottabban, de határozottan folyik ma is. A mai reklámozás már nyugodtan alapozhat a korábbi „megalapozásra”, amelynek eredményeként a szernek rákgyógyító hírneve lett a lakosság körében.

2. A tea alkalmazási engedélye csupán banális gasztrointesztinális panaszok enyhítésére, megszüntetésére szól; erre irányul a népies alkalmazások nagy többsége és erre utalnak a megbízható szakirodalmi adatok is. Erre az alapvető ellentmondásra azonban nem hívja fel senki a vásárlók és fogyasztók figyelmét. Arról is hallgatnak a tájékoztatók, hogy a növény teljesen ártalmatlan voltát, a forbol-észterek kizárását, tekintettel azok és a hasonló szerkezetű diterpén-származékok esetleges

mellékhatásaira (tumorserkentő hatás), nem bizonyították megnyugtatóan.

3. A reklámokban javasolt alkalmazások többsége pontos orvosi diagnózist, általa elrendelt/ajánlott és felügyelt terápiát feltételez. A szert viszont az orvosok (főleg az onkológusok) többsége egyáltalán nem, vagy csak a betegek elmondása alapján ismeri. Amennyiben megbízható leírást, tájékoztatást igényelne a „Zanzibár kamillája”-ról az orvos (vagy a gyógyszerész), ilyet sehol nem talál. A Tapedim tea hirdetései alapján az egészséges fogyasztók azt remélik, hogy egyrészt bizonyos betegségekben nem fognak megbetegedni, általában egészségesek maradnak, ha isszák a teát. A beteg fogyasztók pedig a (nagyobb mennyiségű tea fogyasztásától) sokféle betegségükből történő teljes gyógyulásukat remélik. Különösen aggályos és a gyógyszerész tájékoztató munkában figyelmet érdemel az a tény, hogy a forgalmazó reklámtevékenysége sérülékeny fogyasztói kört érint. Márpedig ezekre vonatkozó ellenőrzött bizonyítékokat sem a forgalmazó, sem a növényvel kapcsolatos ellenőrizhető irodalom nem közölt. A forgalmazó cég által szerepeltetett tájékoztatók nem tárgyszerűek és nem szakszerűek.

4. A magyar, valódi kamilla (és sok más népszerű hazai gyógynövény) történetének, kutatásának ismeretében nem zárhatjuk ki azt, hogy az „afrikai kamilla” jótékony hatásainak egy része is meggyőző bizonyítást nyer a jövőben. Erre utalnak a fentebb hivatkozott összefoglaló közlés adatai és következtetései is [2]. Azonban az eddigi bizonyítékok nem jogosítanak fel a Tamag cég és más terjesztők által kialakított és folyamatosan tovább szélesített, szinte univerzális csodatevő szer hírnévre.

IRODALOM

Az 1-30. sz. irodalom az MGYT honlapján (www.mgyt.hu) megtalálható vagy kérésre az érdeklődőknek a szerkesztőség megküldi.

K. Szendrői, A. Vasas: *Colleagues asked. Tapedim – A herbal tea or a panacea?*

Euphorbia hirta is a very common herb native in Africa, Asia and Australia. It is reported to be useful predominantly in various gastrointestinal complaints, but is also used in bronchial and respiratory diseases by village doctors and by the population of numerous countries. Previously ubiquitous chemical ingredients have been identified from the herb, such as common triterpenes, flavonoids, polyphenols, coumarins. A few skin irritant diterpene-esters have also been reported. In the eighties, a Hungarian chemist working in

Central Africa, became familiar with the local uses of the herb, and started using it as a self-medication. After her return to Hungary, she filed the herb for registration as a herbal tea for mild gastrointestinal problems, such as diarrhoea, indigestion and colic. However, in various regular interview series (TV, radio and newspapers), the herb was, and still is recommended as an (almost) universal anticancer remedy, effective also in diabetes, prostate hypertrophy, for various gynaecological diseases, hypertension, respiratory diseases, etc. None of these applications have been documen-

ted/confirmed in human experiments, clinical studies, no such study has been published in the medical literature. Extracts prepared from the herb had been reported to exert anti-inflammatory and painkiller qualities, and showed practically no toxic effects. The paper is a short account of the plant's many local uses and of the published data available in the scientific literature, and describes the unusual "transformation" of this herb from a popular herbal tea, through a registered herbal medication to a cure-all displayed and highly praised by the Hungarian media.

Szegedi Tudományegyetem Farmakognózi Intézet, Szeged, Eötvös u. 6. - 6720

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A Brantner-Konczi Múzeumi Működését Támogató Alapítvány

– Szentlőrinc, Munkácsy M. u. 33. –

Kuratóriuma köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik 2007. évi személyi jövedelemadójuknak 1%-át az alapítvány céljaira ajánlották fel.

Az APEH által 2008. október 6-án átutalt összeget, 108 279 Ft-ot az alapítvány tartalékolja és a múzeumi felújítására fogja fordítani.

Támogatóink további segítségét kérve hálánkat fejezi ki a Kuratórium.

FELHÍVÁS

A Gyógyszerészet jelen számával együtt térítésmentesen kapják meg előfizetőink a „Múzeum a kúriában”

c. kiadványt, mely dr. Brantner Antal volt felelős szerkesztőnknek kíván emléket állítani és az általa létrehozott, gyógyszerésztörténeti értékeket is szép számmal tartalmazó gyűjteménynek ott-hont adó szentlőrinci kúria állagmegóvásához szükséges források megteremtésének céljával készült.

A kiadvány mellett egy csekket is találnak előfizetőink a lapban, melyet az alapítványnak szánt adományok eljuttatásának megkönnyítésére juttatunk el Önökhöz.

Hankó Zoltán
felelős szerkesztő

HELYESBÍTÉS

A „Múzeum a kúriában” c. kiadványban dr. Brantner Antal születésének évszáma két helyen is pontatlanul szerepel. Születésének éve helyesen 1929. Bízva abban, hogy a pontatlanság nem gátolja meg kollégáink önzetlen segítségnyújtását, megértésüket köszöni

Hankó Zoltán
felelős szerkesztő